

Список використаних джерел:

1. Костицький М. В. Особливості функціонування інститутів громадянського суспільства в період воєнного стану // *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. – 2024. – № 1 (25). – С. 7–22.
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. (зі змінами станом на 2019 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 2019. – С. 85–90, 102, 116.
3. Кузьменко О. П. Євроатлантична інтеграція України: конституційні та практичні аспекти. – Київ : Юридична думка, 2022. – 35 с.
4. Свириденко Ю. Інтерв'ю щодо безпеки, повернення полонених та репарацій // *Офіційний портал Кабінету Міністрів України*. – 2023. – С. 1–15.
5. НАТО. Заява НАТО про підтримку України та засудження агресії РФ. – Брюссель : НАТО, 26 червня 2025. – 3 с.
6. Організація Об'єднаних Націй. Звіт про порушення прав людини та військові злочини РФ в Україні. – Нью-Йорк : ООН, 2023. – 21 с.
7. Чечелюк М. Особисті свідчення та досвід перебування у полоні російських військ. – Київ : Самвидав, 2024. – 22 с.

Микитенко Інеса Андріївна,

здобувачка вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту
права та психології Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Сьох Катерина Ярославівна
завідувач кафедри конституційного
права навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук,
доцент,

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасному світі тема захисту прав людини на європейському рівні та її розвиток є надзвичайно важливою, адже суспільство на постійній основі зустрічається з правами людини. Європейська інтеграція надає можливість для обґрунтування універсальних стандартів та механізмів захисту прав людини, що вважається незмінним елементом системи конституційності держав.

Права людини, у свою чергу, - це природні можливості індивіда, що забезпечують його життя, гідність і свободу діяльності у всіх сферах життя.[9].

Порушення прав людини може призвести до серйозних наслідків та викликати загрозу для міжнародного та внутрішньодержавного миру і безпеки, а також зрушення демократії.[9].

Тому, щоб вберегтись від непотрібних наслідків, було створено систему захисту прав людини.

Основними механізмами захисту прав людини, на світовому рівні, є Загальна декларація прав людини – прийнята ГА ООН, 10 грудня 1948 року, а також Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), відповідно до цих нормативно–правових актів НІХТО не має права і не повинен порушувати права людини в сучасному світі, КОЖЕН повинен дотримуватися положень, які зазначені у статтях цих документів.[6].

Слід зазначити, що відповідно до ст.2 Загальної декларації прав людини “ кожна людина повинна мати всі права і всі свободи ...”, а також відповідно ст.7 цього ж документа “ всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом....”[2].

Ухвалення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод було спрямоване не лише на забезпечення реалізації захисту прав людини і створення відповідних механізмів, а й на встановлення відповідних загальнолюдських принципів.[1]. Положення цієї Конвенції були розвинені у досвіді практики ЄСПЛ і сформульовані як принципи, що повинні стати основою правових систем її учасників.[7].

У свою чергу, М.Буроменський називав цю Конвенцію, так званим, “європейським кодексом свободи та демократії ”, що відображає людський світогляд.[12].

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод розкривається як нерозривний зв'язок із діяльністю практики Європейського суду з прав людини , що дає розвиток системі захисту та дотримання вже встановлених у ній провідних прав.[9].

Європейська інтеграція в сфері забезпечення захисту прав людини грає ключову роль у зміцненні правової системи та підвищенні стандартів прав людини в країнах-членах Європейського Союзу, а також охоплює в собі різні ініціативи, наприклад, моніторинг, судова практика та й, нарешті, сама інтеграція суспільства. Основні моменти включають в себе укладання міжнародних договорів щодо захисту прав людини, забезпечення виконання таких рішень судовими інстанціями, впровадження нових освітніх й інформаційних програм, а також рекомендації членів у договірних відносинах щодо законодавчих ініціатив для вирішення питання реальної реалізації захисту для громадськості.

Здійснення захисту прав людини на європейському рівні здійснюється за допомогою таких органів:

1) Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) - розглядає скарги подані особами, щодо порушення їх прав, які зазначені у Європейській конвенції.[4].

2) Комітет міністрів Ради Європи – відповідає за нагляд виконання рішень ЄСПЛ, та розглядає звіти, що надають країни-учасники щодо відповідних рішень.[7].

3) Європейська комісія та Парламент – встановлюють відповідні стандарти у сфері захисту прав людини.

4) Механізми моніторингу – здійснюють нагляд за дотриманням зазначених стандартів.

Вони створені та працюють для забезпечення ефективного захисту прав людини не лише в європейській мірі, а й у кожній країні окремо.

Порушення прав людини, тягне за собою можливість застосування реалізації норм захисту та може нести тяжкі наслідки національного та міжнародного рівня.

Наведемо приклади наслідків за порушення прав людини, до них належать:

1) Судовий процес – накладання штрафу, позбавлення волі, санкції та інших види покарання за законодавством певної держави.[4].

2) Міжнародні дії – вимагання компенсації для постраждалих осіб та можливість зміни законодавства з посиланням на відому юридичну практику ЄСПЛ.[6].

3) Дипломатичний момент тиску з боку інших країн, їх санкції, або тиск з боку міжнародних організацій (наприклад, тиск з боку ООН).

4) Недотримання загальних та основних положень щодо прав людини включає в себе можливість виведення країни з членства в Європейському Союзі та інших організацій.[5].

Отже, відповідальність за недотримання прав людини, залежить від того яке саме право було порушено, як країна відреагувала на порушення цього права, але в будь-якому разі, тягне за собою серйозні наслідки для винних осіб, а також для держави.

Інтеграція у сфері реалізації захисту прав людини включає в себе різні аспекти. Вона здійснюється через укладання міжнародних договорів та прийняття загальнообов'язкових стандартів, як наприклад, Європейська конвенція з прав людини, яка встановлює та закріплює основні гарантовані державами права та свободи людей. Розвиваються та створюються нові інституції для забезпечення цього напрямку та його діяльності. Застосування рішень міжнародних та національних органів у практику та законодавство. Підвищується етап рівня свідомості, розвитку людей та їх активність дій в захисті прав людини. Ці інтеграційні аспекти сприяють у свою чергу, створенню нової системи, яка максимально та ефективно захищатиме права людини на європейському рівні.[5].

Система захисту прав людини, передбачає, що ці права повинні бути такими, що реально здійснюються, а у разі порушення - отримують ефективний захист.[6].

Зрештою, захист прав людини і механізми, значною мірою залежать від розвитку подій на національному рівні. Закони, політика, процедури та системи, що існують, є ключовими для здійснення прав людини в кожній країні. Тому вкрай важливо зробити права людини одним із компонентів національних конституцій і правових систем, навчити співробітників судових органів застосовувати стандарти у сфері прав людини повноцінно, і забезпечити застосування санкцій за порушення прав людини. Національні стандарти мають

безпосередній вплив, а національні процедури більш доступні, ніж процедури на регіональному або міжнародному рівнях.[5].

Незважаючи на те, що сьогодні права людини мають міцну міжнародно-правову основу, принципи, на яких заснована дана концепція, мають не правове походження – вони присутні в будь-яких практичних вираженнях відносин.

Україна бере безпосередню участь та відіграє свою роль у процесі дотримання прав людини та їх захисту в цілому. [10]. Вона стає все більш активним і прогресуючим елементом у сучасних міжнародних відносинах. Критерієм самостійності держави на міжнародній арені є дотримання принципів міжнародного права, зокрема, і принципів поваги та непорушення людських прав і свобод. Україна тримає зосереджений напрямок на інтеграцію, яка схожа на стандарти, що закладені у регулюючому законодавстві.[8].

Зокрема, Україна закріпила більшість прав і свобод, які закріплені у Загальній декларації прав людини, відобразивши їх у основному законі країни (Конституції України). Приділивши цьому питанню окремий розділ, що стосується прав людини та захисту, відповідно до вимог законодавства Європи та відведених для цього організацій (Розділ 2 КУ).[3].

На сьогодні, дуже важливим є те, щоб кожна людина знала свої права, які їй належать від народження, а також у разі їх порушення, розуміла як може їх захистити.[7].

Важливість прав людини полягає у забезпеченні гідного існування, свободи вибору, захист при порушенні цих прав, можливість розвитку та реалізації свого потенціалу і є фундаментальним для сучасного суспільства.[6].

Захист прав людини є необхідною умовою для створення гармонійного та справедливого світу, в якому кожна людина має можливість розвиватися та жити в гідності.[11].

Захист прав людини важливий з кількох причин:

- ✓ Забезпечує рівність осіб перед законом та унеможливорює випадки дискримінації у світі;
- ✓ Сприяє свободі слова, безпосередньому вираженні думок без отримання осуду від суспільства;
- ✓ Відкриває стабільність для демократичного суспільства, долає конфлікти;
- ✓ Забезпечує життя людей з гідністю та повагу до кожної особистості;
- ✓ Активність дій людей у суспільстві, що допомагають розвитку і піднесенню країни на вищий рівень цивілізації;
- ✓ Боротьба людства з недоліками та підтримання правового порядку не лише у окремій державі, але й у всьому світі.[11].

Таким чином, Європейська інтеграція у сфері застосування захисту прав людини є невід’ємною складовою сучасного прогресуючого світу. Вона дозволяє всім іншим країнам покращувати свою правову систему, забезпечуючи повноцінний захист прав та свобод суспільства, а також сприяє розвитку його демократії, справедливості та рівності між людьми.

Приєднання до відповідних конвенцій та угод, що стосуються захисту прав людини, дозволяє країнам встановлювати високу планку стандартів захисту цих прав і уникнення їх порушень, що несе тяжкі владні наслідки. Також це сприяє збільшенню співпраці між країнами та стабільності у міжнародних відносинах.

Україна є заінтересованим суб'єктом міжнародних відносин, що прагне повноцінного дотримання положень міжнародних актів, щоб у майбутньому не стати на поріг відповідальності за недотримання універсальних стандартів, державою-учасницею яких вона є.[10].

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : з поправками, внесен. Відповідно до положень Протоколів №11 та №14 з Протоколами № 1,4,6,7,12 та 13 // Право України. - 2010. - №10. - С.215 - 233;
2. Загальна декларація прав людини // Міжнародні договори України. - К.,1992.;
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. -1996. - №30.-Розділ 2. ст.21-68.;
4. Закон України від 23 лютого 2006 року "Про виконання рішень та практики Європейського суду з прав людини" [Електронний ресурс]. ... [Електронний ресурс]– Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> ;
5. Маринів І.І., Мохончук П.С. Захист прав людини в Європейському Союзі : Наукова стаття. - Х., 2019. - 67с.
6. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини : Навчальний посібник. - К., 2018. - С.10-39.
7. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя : Науково-методичний посібник для суддів. - 2-ге вид. випр., допов. - К., 2015.-208с.
8. Міжнародно-правові стандарти прав людини : Навчальний посібник / Л.Р. Наливайко, К.В. Степаненко. Дніпро: ДДУВС, 2019. - 184С.
9. Разметаєва Ю.С. Доктрина та практика захисту прав людини: Навчальний посібник.- Київ.- 2018.-135с.
10. Тичина В.П., Ковальчук О.Ю. Україна в європейській системі захисту прав людини : наукова стаття.- Житомир: "Житомирська політехніка", 2018. - 4с.
11. Гриб А.М., Владишевська В.В., Дронов В.Ю. Загальні засади міжнародно-правового захисту прав людини : електронне наукове видання "Аналітично-порівняльне правознавство" /Одеська юридична академія . - 2023. - 7с.
12. Буроменський М. Європейський кодекс свободи та демократії / М. Буроменський // Право України. - 2010. - № 10 - С.92-93.